

İBRAHİM ÜNSAL

Her İmlaya Maydanoz

Komik Değişim Öyküleri

- I. BÖLÜM-

Kabahat Kimde?

“Kızanda mı, Kızdıranda mı?”

ÖFKELİ ÖYKÜLER

Halim mi Selim mi?

Hani, ‘halim selim* adam’ derler ya... Hah işte! Bizim, çocuk kitapları yazarı Halim Çulsuzoğlu da tam böyle bir adam... Yani ki ismiyle müsemma...** Sözcük karşılığı olarak ‘yumuşak huylu’ desek...

Ihh!.. Yetersiz gelir. Peki, ne demek gerekir ki? Örnekmeye girişsek, belki bir düzine ‘mesela’ ile onun halim selim tabiatını bir parça betimleyebiliriz. Biz sadece üç tanesini alalım da, sıkıcı olmasın.

Halim Bey var ya Halim Bey... Mesela, pamuk gibi adam... Mesela pamuk şekeri gibi adam... Mesela içine pamuk şekeri katılmış keten helvası gibi bir adam... Yumuşacak, tatlı mı tatlı bir tabiat işte onunkisi...

Halim Bey, aslında yazardan çok şair sayılır. İlgisi de, sevgisi de, yeteneği de düz yazıdan çok daha fazla şiirden yana ağır basıyor. Ama çalıştığı yayınevinin sahibi,

* **Halim selim:** Yumuşak huylu, doğru (kimse).

** **İsmiyle müsemma:** Kişiliğine uygun anlamda adı olan.

‘Şiir kitapları bizim ülkemizde satmıyor azizim. Biz zarar ederiz, sen de artık sayfa sayfa koparır şiirlerinle karınını doyurursun.’ dedi mi; dedi...

Halim Bey de bu hususta bir daha ağzını açmadı.

Gerçi patron Erol Elibol, şiirlerinin yayımlanması hususunda kapıyı tam da kapamamıştı Halim Bey’e. Onun pek üzüldüğünü görünce demişti ki:

“Yav, Halim Beyciğim... Biliyorum, bu sözümden dolayı bana biraz kırıldın ama ... Ne yapayım ki acı gerçek de bu işte... Sadece ünlü şairlerin kitapları satıyor. Ha, senin ismini de çocuk edebiyatında olsun biraz cila-latalım, o zaman bir şeyler düşünürüz.”

Ah, cebi bol, eli açık; yüce gönüllü Erol Bey! Bu sözle-riyle Halim Bey’e uzak ara bir ümit değil de, güvence ver-mişti sanki. O gün bugündür; Şair Halim Çulsuzoğlu, şi-irlerinde kullandığı mahlasıyla* Âşık Çulsuz, duygularını sele vermişti. Çağlaya çağlaya gece gündüz şiir yazıyordu.

Şimdilik şiirlerinin tek okuyucusu, daha ziyade tek dinleyicisi eşiydi. Ama Halim Bey, çok ümitliydi. Öyle ki, bir gün imza gününde şiir kitaplarının önünde yüz, iki yüz metrelik hayran kuyruğu bile hayal edebiliyor-du. Bu hayal, kaleminin şiirsel ucuna öyle bir ilham, öyle bir güç veriyordu ki; yazdıkça yazası geliyordu Halim Bey’in... Semailer dizip, koşmalar** koşup duruyordu

* **Mahlas:** Şairlerin şiirlerinde kullandıkları takma ad.

** **Semai, koşma:** Hece ölçüsüyle meydana getirilen halk edebiyatı şiir türleri.

birbiri ardınca. Hiç mi hiç bıkmadan usanmadan, hiç mi hiç yorulmadan ... Her gün, ama her gün birkaç şiir daha ekleniyordu beşinci şiir defterine ... Ta ki, o güne dek ...

Halim Bey, o sabah gün ışımadan uyandı. Tuhaf bir rüya görmüştü. Bir kitap fuarındaydı. Bütün stantlar sinek avlarken, onun şiir kitaplarının önünde, hayallerini de süslediğince âdeta izdiham yaşıyordu. Âşık Çulsuz, başta her okuru için mektup gibi döşendiği imza üstünü, gittikçe kısaltmak zorunda kalmış, en sonunda üç kelimeye düşürerek seriye bağlamıştı: “Sevgiler... Âşık Çulsuz ... Sevgiler... Âşık Çulsuz ...”

Her şey ne kadar güzel, hayat ne kadar tatlıydı!... Fuar alanı sıcacık, önündeki kitap istifleri sıcacık, Âşık Çulsuz’dan bir imza alabilmek için birbirlerini ezen okurlar sıcacık ...

Ama nasıl oluyorsa, durum birden değişiyor. Âşık Çulsuz’un kalemi aniden donuveriyor sanki. Parmakları uyuşup kıpırdamaz oluyor. Bir şey söylemek istiyor; sesi çıkmıyor ki, tek kelime edebilsin. Bunun üzerine biraz öncesinin şiir sevdalıları aniden standın etrafında bir çember oluşturup dönmeye başlıyorlar... Dönerken de ellerindeki kitapları havada sallayarak bağrışıp duruyorlar:

“Hâlsiz Şair, dilsiz Şair... Parasız pulsuz, Çulsuz Şair...”

Aralarında sıfır tıraşlı, çocukluğundaki ortaokul üniformalı bir çocuk ayrıca bağırıyor:

“Hey, Çulsuz Dede!.. Sen bunları şiir mi sanıyorsun? Hayatında hiç mi şiir okumadın ha?”

Halim Çulsuzoğlu, işte o keltoşun acayip bir sırtışıyla tekrarladığı son bağırişte, sıçrayarak uyanmıştı. Yataktan da fırlayıp banyoya koştu. Elini yüzünü buz gibi suyla yıkayıp kendine gelmeye çalıştı. Tekrar yatağa girdiyse de gayri bir türlü uyku tutmadı. Ezanla birlikte de kalıp namaza durdu. Sonrasında da pencere kenarına oturup şiir yazmaya koyuldu.

Eşi kahvaltıya çağırırken yazdığı şiiri tamamlamıştı. Masaya otururken müjdeyi verdi:

“Sabahın bereketi gibi ilhamı da başka oluyor hanım. Sanırım, bugüne kadarki en güzel şiirimi yazdım.”

Eşi gerçekten öyle mi yaptı, yoksa kendisine mi öyle geldi; bilemedi Halim Bey... Memnune Hanım, onun bu müjdesine karşılık verirken sanki yüzünü buruşturmuştu:

“İyi ya... Beşinci defteri de bugün yarın doldurursun gayri.”

Ahaa!.. Şimdi ne demekti ki bu? Aşık Çulsuz, ilk ve son okurunu da mı kaybediyordu yoksa? Yüzünün buruşmasından başka, Memnune Hanım'ın sesi de pek bir memnuniyetsizdi.

Halim Bey, içsel bir teselliye kendini inandırmaya çalıştı:

‘Yok, yok... Bana öyle geliyor galiba. Hâlâ rüyamda-ki o sırtık keltoşun etkisinde olmalıyım.’

Kendi telkininden sonuç almış da, eşini yanlış anladığına ikna olmuşçasına, her zamanki kalıplaşmış sorusunu sordu:

“Ben mi okuyayım, sen mi okursun?”

Haydaa!.. Memnune Hanım, yine yüz vermedi:

“Kahvaltıdan sonra okursun bir ara. Hadi, çayın soğuyacak.”

Halim Bey, hafiften hafife kızacakmış gibi olmasına kendisi bile şaşırды. O Halim Bey ki, başkalarının öfke küpü gibisinden çat diye çatlayacağı kimi olaylar karşısında bile hiç sinirlenmeyen bir insandı. Ha, sadece ve sadece şiiri için olumsuz bir laf edildi mi içten içe bozulurdu ama hiçbir zaman da kırgınlığını, kızgınlığını dışa vurmazdı. Bu kez ise şiirine karşı eşinin ilgisizliğine alınmaktan öte kızar gibi oldu. Aklından dilinin ucuna kadar gelen ilk tepki, ‘Başlarım şimdi senin çayından!’ demek olacaktı ki, son anda tuttu kendini.

“Bir kıtasını okuyayım bari.” diye ısrarcı oldu. Memnune Hanım’dan cevap gelmemesini, kabule yordu ve okumaya başladı:

*“Benliğime hiçbir baha biçmedim
Etsem etsem bir pul ederim dostlar
Kendime bir nâm-ı âlâ seçmedim
Bir Çulsuz âşığım hep derim dostlar”*

O okurken eşi, çayını karıştırmaya başlamıştı. Son iki dizeye, kaşığın şingirtisi eşlik edince, Halim Bey, o güne değin bir benzeri aklının ucundan bile geçmeyen çok aşırı bir tepkiye niyetlenir gibi oldu: O çay kaşığını kapıp, Memnune Hanım'ın yüzüne fırlatmak... Kendini zoraki frenleyebildi ama eyleme dönüşmekten alıko-yabildiği öfkesi, dilinden fırladı:

“Bende kabahat ki, seni sanatsever belledim. Aha o elindeki kaşık gibi tıngır mıngırmışsın da haberim yokmuş. Cahil olduğun kadar da kabaymışsın meğer.”

Memnune Hanım, evvelinden yeterince dolmuş olacak ki, son damlayı bekleyen bardak gibi birdenbire taşırverdi. O taşkına kendisini kaptıran Halim Bey de köpürdükçe köpürdü.

“Anlamadım!.. Anlamadım!.. Sen bana mı, ‘cahil, kaba’ diyorsun şimdi.”

“Evet, sana diyorum. Öyle olmasan, bir sanat icra edilirken cehaletini, kabalığını tıngırtıya vurmazdın.”

“Ne sanatı be, ne sanatı!.. Otuz yıldır bıktım usandım senin şiir şiir diye tutturduğun zırvalardan.”

“Ne?! Benim şiirlerime mi ‘zırva’ diyorsun sen? Seni nankör riyakâr seni... Demek, en az yarısını senin için yazdığım o şiirleri beğenmiş gibi görünürken hep yalan söylüyordun ha? Demek otuz yıldır, tam otuz yıldır kandırıyordun beni?”

“O zamanlar böyle miydin? Her şeyi tadında ölçüsünde bırakmasını bilirdin. Ya şimdi... Kahvaltıda bile zeytin, peynir yerine şiiir dediğin o saçmalıkları yedirmeye başladın artık. El âlem yaşlandıkça oturur; sen yaşlandıkça tuhaflaştın ki, iyice şirazeden çıktın* be adam. Bana ne senin çulundan, çulsuzundan... Yeter artık, yeterrr!...”

“Ha!.. Son noktayı koydun demek ki... Benim şiiirlerimi beğenmeyen beni de beğenmiyor demektir. Beğenmediğin bir adamla da ömür çürütmene razı gelemem. Var, bildiğin gibi yap öyleyse...”

“Vay vay vay!... ‘Boşanalım’ diyorsun yani. İyi, bence hiç mahzuru yok. O hâlde beyhude vakit geçirmene de gerek yok. Buyur beyefendi... Kapı orada...”

Halim Bey, son kez karşılık verecekti. Gözlerini patlattı, dudaklarını uzattı... Son anda vazgeçti. Dilinin ucuna kadar gelenleri yutkunup, oturduğu sandalyeyi devirerek masadan kalktı. Çeyrek saat sonra Memnune Hanım, bir adım ötesinde dış kapının suratına kapandığını sanarak irkildi. Sonra da masaya kapanıp ağlamaya başladı.

* * *

Halim Bey, elinde babadan yadigâr** tahta bavuluyla bir parkın içinden geçiyordu. Hiç aklında yokken durup, bir banka oturdu. Daha doğrusu oturmadı da, ban-

* **Şirazeden çıkmak:** Akıl dengesini kaybetmek.

** **Yadigâr:** Bir kimseyi veya bir olayı hatırlatan nesne.

kın kenarına şöylesine ilişiverdi. Bir süre, soluk sarı güz yapraklarının rüzgârda savrulurken uçuşmalarını seyretti. Kendi hâliyle yapraklar arasında kurduğu benzerlik, ona kısa bir taşlamanın* ilhamını verdi. Hiçbir sözcüğünü müsveddeye** vurmada, üç dakikada üç dörtlük döktü. İlk iki dörtlüğü, paramparça olmuş yüreğinde gizledi. Son dörtlük ise, ağaçlardan dökülen yapraklara nazire yaparcasına onun dudaklarından dökülüp savruldu:

“Nice gerçekleri yalan eyledin
Gönül cevherimi talan eyledin
Hükmettiğin tahtı viran eyledin
Savurdun Çulsuz’u ‘çul’ deyu deyu”

Halim Bey, bu kez iyiden iyiye banka yerleşip, arkasına yaslandı. Bakışlarını, büyük ama bütün canlılığını yitirdiği için kendini bâd-ı sabânın*** insafına bırakmış bir çınar yaprağının peşine taktı. O yaprak, bir süre sağa sola savrulduktan sonra gelip Halim Bey’in yüzüne yapıştı. Halim Bey, ‘Hah, bir sen kalmıştın.’ diye içlenerek, yaprağa söylendi:

“Bir sen kalmıştın sillesini yemediğim. Sen de vurdun, tamam oldu.”

* **Taşlama:** Bir kişinin, toplumun, kurumun bozuk, aksak, kötü yönlerini yermek amacıyla yazılan, söylenen halk şiiri.

** **Müsvedde:** Yazı taslağı, karalama.

*** **Bâd-ı sabâ:** Doğudan esen hafif, hoş rüzgâr.

Çınar yaprağını yüzünden alıp, tekrar rüzgâra saldı. Kendisi de uzak mı uzak bir hayal perdesinde maziye daldı. Eşine, güzeller güzeli sevgili Memnune'sine yazdığı ilk şiiri anımsadı. Akrostiş* tutturacağım diye az mı uğraşmıştı. Nice bir uğraştıktan sonra başarmıştı ya, sanatsal yönden pek de içine sinmemişti sekiz dizelik semai... Kendi kendine gülerek o şiiri mırıldandı:

*“Melek yüzlüm pamuk ellim
Elin başka yüzün başka
Maviş gözlüm dudu dillim
Nur-ı cihan** gözün başka*

*Ufk-ı şamda*** ateşimsin
Nevbaharda**** güneşimsin
Ebed-müddet***** tek eşimsin
Mest eyleyen sözün başka”*

Naim Bey, şiiri bitirince tekrar derin bir iç geçirerek kahırlandı:

“Oof off!.. Nereden nereye... Mest eyleyen kanarya cıvıltısından, şu bîçâre âşığı âdetâ zehirleyen ısırgan da-

* **Akrostiş:** Her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okununca ortaya bir söz çıkacak biçimde düzenlenmiş manzume. (Metindeki şiirin ilk harfleri ‘Memnunem’ ismini oluşturmaktadır.)

** **Nur-ı cihan:** Cihanın nuru, dünyanın ışığı.

*** **Şâm-ı akşam:** Akşamın ufku.

**** **Nevbahar:** İlkbahar.

***** **Ebed-müddet:** Sonsuz, süresiz.

lamasına... Ah Memnune, ah!... Böyle mi olacaktı ma-
viş gözlüm? Böyle mi olmalıydı dudu dillim?”

Tam o anda bankın önünden geçmekte olan süslü
püslü bir kadın bu sözleri üzerine alındı. Halim Bey'in
karşısına dikilerek çıkıştı:

“Aaa!.. Delinin zoruna bak ayol!.. Yaşına başına bak-
madan, kızı yerinde bir masumeye* laf atıyor. Terbiye-
siz kart horoz!..”

Bunları söyleyen -haniyse kendisiyle yaşıt olan- süslü
kadın hemen uzaklaştığı için; Halim Bey, ona bir açıkla-
ma yapamadı. Kendi kendine kahırlandı devam etti:

“Demekki ‘vefa’ denilen şey, gerçekten Dersaadet'te**
bir semtin isminden ibaretmiş.”

Eliyle, dizleri üstündeki tahta bavula vurarak de-
vam etti:

“Hâlbuki şu dür ü gevherlerin*** yarıdan fazlası,
Memnune vefasız için yazılmış. Bir zamanlar gözümün
içine bakarak dinlerdi. Şimdi ise elime tutuşturdu da
kapı dışarı etti beni. Ah Memnune ah!.. Alacağın olsun
senin... Meşhur bir şair olunca...”

Bavulu açtı. Şiir defterlerini çıkarıp, bavulun üstüne
dizdi. Hiç kıpırdamadan defterleri seyre daldı.

* **Masume:** Masum, günahsız, suçsuz kadın; küçük kız çocuğu.

** **Dersaadet:** İstanbul.

*** **Dür ü gevher:** İnci ve elmas. (Metinde benzetmeli olarak Halim
Bey'in şiirleri kastediliyor.)

Bir ara karşısında, rüyasındaki keltoşa benzeyen bir afacan belirdi. Aynı onun gibi sırtarak sordu:

“Ne o bey baba? Aç kaldın da eski defterleri mi satılığa çıkardın?”

Halim Bey, kızdı ama belli etmedi.

“He canım, öyle... Ne yaparsın, hayat işte...” dedi. Bu kez, o sordu:

“Alır mısın birini?”

Çocuk, kolundan çekiştiren arkadaşının peşi sıra sürüklenirken cevap verdi:

“İstemem bey baba; sana kalsın... Kim bilir içlerinde ne ipe sapa gelmez, ne manyakça şeyler yazılıdır.”

Halim Bey, kalkıp çocuğun peşine düşmemek için kendini zor zapt etti. Ama benzerinden sözler duymak korkusuyla hemen toparlandı. Defterlerini bavuluna yerleştirdi. Yavaşça doğrulup; ağır ve bitkin adımlarla, eski bir arkadaşının işlettiği ucuz otelin yolunu tuttu.

* * *

Halim Bey, oteldeki ilk gecesinin büyük kısmını uykusuz geçirdi. Ertesi günden itibaren hayatına nasıl bir yön vereceğini düşünüp durdu.

Maddi olarak pek sıkıntısı yoktu. Emekli maaşının üstüne, hikâye kitaplarından gelen telif hakkı da ilave bir gelir oluyordu. Elbette Memnune’yi de düşünecekti.

Ama o da zaten memur emeklisiydi. Hatta maaşı da Halim Bey'inkinden fazlaydı. Üstelik evi de ona bırakmıştı. Gereklikçe telif hakkından Memnune'ye de ufak tefek paylar çıkarırdı.

Âşık Çulsuz, o gece -daha çok- şiirleri üstüne kafa yordu. Yaşı gelmiş de geçiyordu. İki çocuğuna ve torunlarına bırakacağı tek miras, şiir kitapları olacaktı. O şiirlerin tamamı, Halim Bey'in ruhsal portresi, sanatsal bir otobiyografisiydi.* Şimdi mini mini olan torunları, gün gelir de dedelerini merak ederlerse, o şiir kitaplarını okumaları yeterli olurdu. Halim Çulsuzoğlu kimdi? Nasıl yaşadı? Hayattayken neler yaptı. Memnune'yi nasıl sevdi? Onunla hayatın hangi güzelliklerini ve zorluklarını paylaştı? Nelere sevindi? Ne vakitler ziyadesiyle mutlu oldu? Ömrünce onu hiç zıvanadan çıkaracak** bir öfke yaşamadı ama nelere içlendi de, neleri kendine dert edindi? Sonunda da işte, biricik aşkı, biricik eşi, sevgili Memnune'si tarafından nasıl kapı dışarı edildi? Bütün bu soruların cevapları; en etkili, en özlü ve en özgün anlatımlarla şiirlerindeydi.

Bu kitaplar, şiir severler için -hem de en güzellerinden dolu dolu şiir; öykü severler içinse nazım lezzetinde, şiir doyumsuzluğunda hikâye kitapları olacaktı.

Şiir konusunda çocuklarından ümidini kesmişti. Halim Bey; çok istediği, çok gayret ettiği hâlde maalesef

* **Otobiyografi:** Bir kişinin kendi hayatını anlattığı yazı, öz yaşam öyküsü.

** **Zıvanadan çıkmak:** Çok sinirlenmek, öfkelenmek.

çocuklarını şiirin güzellikleriyle tanıştıramamıştı. Yazmak şöyle dursun, okumuyorlardı bile. Ama inşallah to-runları, babaları gibi olmayacaklardı. Onlar, dedeleriyle tanışmak, konuşmak istediklerinde, onunla şiir söyleşmek imkânı bulacaklardı.

Halim Bey; çocuk kitapları yazarı Halim Çulsuzoğlu olarak değil de, Âşık Çulsuz olarak sabahleyin kararını verdi. Senelerdir bekliyordu. Ama artık bir gün bile bekleyemezdi. Şu yaşa gelmişken, yarına çıkacağına garantisini var mıydı? Memnune'yi de kaybettikten sonra, inceden inceye ölümcül bir hastalığa yakalanıp da tez vakitte ebedî yolculuğa çıkmayacağını kim bilebilirdi ...

Bunları düşünerek vardığı nihai* karar oydu ki, şiir kitapları derhal ve eksiksiz olarak basılıp yayımlanacaktı. Ya da ...

Halim Bey, 'ya da'nın devamını düşünmedi. Ne olacaksa olacaktı gayri ... Bu da hemen, bugün yayınevinde belli olacaktı. Geri dönülmez bir kararlılıkla çabucak hazırlanıp, şiir defterlerini de yanına alarak, kendini yola vurdu.

Yayınevine geldiğinde doğruca Müdür'ün odasına daldı.

“Selim Bey, seninle konuşmamız lazım.” diye başladı da, sonunu getiremedi. Selim Bey, son derece sert ve kaba bir tepkiyle karşıladı onu:

* **Nihai:** İşi sona erdiren, sonuncu.